

Kar je bilo, nikdar ne mine, samo obliko menja ...

Prispevek k zgodovini trga Ribnica (5.del)

Ribniški župani

Na osnovi občinskega zakona, ki je bil izdan leta 1849, je bila tudi v Ribnici ustanovljena občina. Zakon je občinam zagotavljal samoupravo v njihovih notranjih zadevah, pri upravljanju njihovega premoženja, postavitvi občinskih organov in izvrševanja krajevne policije.

Prve volitve v »občinske zastope« so se v Ribnici odvijale 6. avgusta 1850. Potekale so v hiši Johana Podboja (v Cenetovi hiši). Za prvega župana so izvolili Johana Koslerja. Župani niso kandidirali kot samostojni kandidati, pač pa so kandidirali le odborniki. Izvoljeni odborniki pa so izmed sebe izvolili prvega med seboj – župana. Od leta 1851 (Silvestrski patent) do leta 1860 ni bilo nobenih novih volitev. Naslednje volitve so, tako kot drugod, bile v Ribnici leta 1861. Na teh dobi županovo mesto Friderik Loger. Od tega leta pa do druge svetovne vojne so izredne razmere še dvakrat za daljši čas prekinile redni, triletni cikel volitev.

Družine, iz katerih so izhajali ribniški župani,

so izvirale iz trga Ribnica, uvrščamo jih lahko med t.i. kapišone. Vsi župani so prihajali iz uglednih trgovskih družin ali družin, ki so se ukvarjale z gostilniško obrtjo, razen Novaka, ki je bil pek. Drugi sklop županov pa je prihajal iz tako imenovane inteligenčne skupine zdravnikov in notarjev. Naj na tem mestu naštejemo nekatere izmed njih. Od zdravnikov med župani najdemo Janeza Bobka in Antona Schiffrerja.

Notarji med župani so bili: prvi župan Johan (Josip?) Kosler, Franc Erhovnic in Teodor Rudež. Politično zelo aktivna ribniška družina je bila družina Klun, Bukovčanova, saj so se kar tri generacije gospodarjev potegovale za župansko mesto in ga tudi dobile. Tako so bili župani: Joanes Klun, to je prvi lastnik hiše št. 49 in začetnik rodu Bukovčanovih, Josip Klun, sin, ki je zelo uspešno vodil trgovino in bil tudi sicer uspešen podjetnik in trgovec. Dober gospodarstvenik, kar kaže tudi njegova vnema pri sodelovanju v gospodarskem odboru znotraj občine Ribnica. Skleпам, da je bil župan dva zaporedna mandata, verjetno od 1891

do 1897. V tridesetih letih dvajsetega stoletja je za župana kandidiral in tudi dobil en mandat Janezov vnuk Ivan Klun.

Časovno najdlje sta županovala v Ribnici Franc Češarek (Lukežev, hiš. št. 53) in Ivan Novak (Šuščev, hiš. št. 84+85). Obakrat so vmes posegle izredne razmere. Prvi, Lukežev Franc, v časovnem obdobju od leta 1911 do leta 1920, ko v tem obdobju zaradi vojne ni bilo volitev.

Drugi, Ivan Novak, se je pojavil kot župan že na začetku 20. stoletja, bil župan en mandat, kasneje, po volitvah 1921, pa je ostal na tem mestu kar do leta 1934, ko so zopet potekale volitve, na katerih je dobil mandat Ivan Klun.

Med županovanjem Ivana Novaka je namreč prišlo leta 1929 do šestojanuarske diktature. V nasprotju z oblastnimi in okrajnimi samoupravami je šestojanuarski režim ohranil sestav in pristojnosti občinskih samouprav. Vendar pa je zakon z dne 14. januarja 1929 odpravil volitve občinskih organov.

Zadnja dva župana ali bolje predsednika občine Ribnica pred drugo svetovno vojno sta bila Ivan Klun in Davorin Onič. Po zakonu o občinah iz leta 1933 občinam namreč ni več načeloval župan, pač pa predsednik. To je bil izvoljen odbornik, ki je bil nosilec najmočnejše volilne liste. Kot smo že omenili, je leta 1934 mesto župana za občino Ribnica – trg pripadalo zavednemu liberalcu Ivanu Klunu. Po letu 1937 pa je bil kot nosilec zmagovalne klerikalne liste volilne liste za predsednika nove »velike« združene občine izvoljen Davorin Onič ter v Ribnici mesto predsednika občine zasedal do italijanske okupacije.

Med župani se omenjajo tudi Janez Podboj (hiš. št. 25/ Cenetov), Anton Arko (hiš. št. 2 /Miklovec), Janez Zobec (hiš. št. 67?), Andreas Perjatelj (hiš. št. 45/ Kramarjev), Anton Pelc (hiš. št. 34/ Ulčarjev) in verjetno bi se v natančni raziskavi skozi celotno zgodovino občine našlo še kakšno ime, zapisano med župane občine Ribnica.

Lokalne volitve so prinašale v kraj živahno politično življenje. Župan je imel v strukturi občinskih organov zelo močan položaj. Zastopal je občino in bil gospodar njenega premoženja. Vsako leto je moral pripraviti pregled letnih prihodkov in odhodkov, v dveh mesecih po poteku koledarskega leta pa tudi dejansko stanje ustvarjenih presežkov oziroma primanjkljajev. Oblikovanje občin in njihovo delovanje je zagotovo pomenilo enega od glavnih temeljev za razvoj šolstva, kulture, gospodarstva in tudi urejenosti krajev. (Se nadaljuje prihodnjico)

Tekst pripravila MARINA GRADIŠNIK, kustosinja ribniškega muzeja

V PRVI VRSTI V SREDINI SEDI TAKRATNI ŽUPAN IVAN NOVAK NA NJEGOVI LEVI DR. ANTON SCHIFFRER, GRAŠČAK ANTON RUDEŽ IN BERNARD ADAMIČ, NA NJEGOVI DESNI PA DEKAN ANTON SKUBIC. ORIGINAL SE HRANI V ZASEBNI LASTI. ČE VAS ZANIMA NATANČNI SEZNAM FOTOGRAFIRANIH GA NAJDETE V PUBLIKACIJI ANTONA SKUBICA ZGODOVINA RIBNICE IN RIBNIŠKE POKRAJINE, STR. 613.